

ks. Bolesław Karcz

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

O NAUCZANIU SPOŁECZNYM JANA PAWŁA II RECENZJA KSIĄŻKI

Wielka encyklopedia nauczania Jana Pawła II, wydanie zebrane i poprawione, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2014, 1680 stron, ISBN 978–83–7557–133–2.

W 2014 roku ukazała się bardzo ważna publikacja – *Wielka encyklopedia nauczania Jana Pawła II* wydana przez wydawnictwo POLWEN (1680 stron), która jest połączeniem i uzupełnieniem wcześniejszej triady encyklopedycznej nauczania Jana Pawła II, tj. *Encyklopedii nauczania moralnego*, *Encyklopedii nauczania społecznego* oraz *Encyklopedii dialogu i ekumenizmu*. Wydanie to, poprawione i uzupełnione tematycznie, można uznać za jedną z najważniejszych publikacji wieńczących nauczanie Jana Pawła II w roku jego kanonizacji.

Trzeba zaznaczyć, że wyboru encyklopedii dokonano według interesującego klucza. Punktem wyjścia jest nauczanie moralne, następnie społeczne oraz nauczanie dialogu i ekumenizmu. Układ wydaje się bardzo logiczny, gdyż chrześcijanin, wchodząc w świat, powinien mieć właściwy kręgosłup moralny, wówczas we właściwy sposób będzie też mógł zmierzyć się ze społecznymi problemami, a mając odpowiednią wiedzę na temat moralnego i społecznego nauczania Kościoła, z większą kompetencją może prezentować postawę ekumenicznego dialogu. Celem publikacji jest ułatwienie szerokiemu odbiorcy korzystania z ogromnego dorobku myśli Jana Pawła II.

Moralne nauczanie Jana Pawła II zostało przygotowane pod redakcją ks. prof. dra hab. Janusza Nagórnoego oraz ks. dra hab. Krzysztofa Jeżyny. Już w *Przedstawiu* abp Zygmunt Zimowski, były Przewodniczący Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski zaznaczył, że wiele kwestii, które zostały podjęte w wydaniu *Encyklopedii nauczania moralnego* Jana Pawła II, to owoc wspólnej intelektualnej refleksji i współpracy z kard. Józefem Ratzingerem, długoletnim prefektem Kongregacji Nauki Wiary. Świadectwo życia Jana Pawła II, jak i Benedykta XVI to ogromne świadectwo odpowiedzialnego życia opartego o głos prawego sumienia i przywiązania do Bożego prawa – Dekalogu, wierności Bogu i kształtowania coraz dojrzałego człowieczeństwa. W pierwszej części *Wielkiej*

encyklopedii nauczania Jana Pawła II możemy znaleźć m.in. takie hasła, jak: badania prenatalne, aborcja, aksjologia, antropologia moralna, ciało ludzkie – teologia ciała, cywilizacja miłości – aspekt moralny, demografia, dziennikarstwo – etyka mediów, ekonomia a porządek moralny, opieka paliatywna, prawo moralne, samobójstwo, teologia wyzwolenia, transplantacja organów, rezygnacja z uporczywej terapii, wina moralna, wolna wola, zabójstwo, śmierć. Właściwe ukazanie moralnego nauczania Kościoła jest dzisiaj bardzo ważne, gdyż relatywizm współczesnego świata próbuje niejednokrotnie wyrzucić ten Boży porządek moralny, stawiając na pierwszym miejscu potrzeby i pragnienia ludzkie.

Drużę część *Wielkiej encyklopedii* przygotowana pod redakcją ks. prof. dra hab. Andrzeja Zwolińskiego to *Encyklopedia nauczania społecznego*. Nauczanie społeczne Jana Pawła II jest kontynuacją nauczania poprzednich papieży i realizacją wskazań Soboru Watykańskiego II. Jednak to właśnie Jan Paweł II podkreślił, że społeczne nauczanie Kościoła i jego upowszechnianie jest częścią misji ewangelizacyjnej, co mocno wybrzmiało w jego społecznej encyklice *Sollicitudo rei socialis*. Ta misja Kościoła, określana jako profetyczno-krytyczna, nadaje Kościołowi szczególne tempo w bieżącym analizowaniu i wychodzeniu naprzeciw nowym wyzwaniom społecznym w taki sposób, aby człowiek wiedział, jak oceniać różne zjawiska społeczne i iść ewangeliczną drogą do zbawienia. Trzeba jednak zaznaczyć, że owa misja nastawiona jest jednak na głoszenie Dobrej Nowiny, a krytyczne spojrzenie na niektóre zjawiska społeczne, ekonomiczne czy kulturowe ma ukazać, że na człowieka należy patrzeć holistycznie (wertykalnie i horyzontalnie), uwzględniając zarówno jego zakorzenienie w życiu codziennym, jak również wymiar duchowy. W *Przedśłowiu* redaktor przywołał cztery podstawowe aspekty trosk, które Jan Paweł II zawierał z całą mocą w swym nauczaniu:

1. niepokojąco wolny proces przemian prowadzących do demokracji;
2. powiększająca się nędza w świecie i dysproporcja ekonomiczno-kulturowa;
3. zakorzenianie się postaw konsumpcyjnych i egoistycznych w zamożniejszych krajach;
4. wojny i konflikty etniczne w świecie.

Pośród 120 haseł encyklopedycznych znajdziemy opracowania wielu ciekawych zagadnień społecznych, m.in.: Akcja Katolicka, akcjonariat pracy, bezrobocie, bogactwo, dehumanizacja, demokracja, etyka społeczna, faszyzm, feminizm, ideologia, integracja europejska, kapitalizm, kara śmierci, katolicka nauka społeczna, komunizm, liberalizm, masoneria, mniejszości narodowe, naród, niewolnictwo, ONZ, polityka, postęp, prawa człowieka, sekty, totalitaryzm, zadłużenie międzynarodowe, związki zawodowe.

Warto wspomnieć słowa Jana Pawła II, który 5 czerwca 1979 roku w czasie sesji plenarnej Konferencji Episkopatu Polski na Jasnej Górze powiedział do biskupów polskich: „Nie należy się wstydzić – jak to często niestety bywa – nauki społecznej Kościoła. To ona jest środkiem zawstydzania innych”.

Trzecia część publikacji zrealizowana pod red. prof. dra hab. Eugeniusza Sakowicza dotyczy nauczania Jana Pawła II o dialogu i ekumenizmie. Temat ten jest niezwykle aktualny, biorąc pod uwagę multikulturowość współczesnego świata, pluralizm religijny czy komunikację interkulturową. Znaczący temat coraz mocniej podkreślają przesunięcie się cywilizacji Wschodu na Zachód, przenikanie wartości, jak i przejmowanie stylu życia. Rzeczywistość chrześcijańska zadaje kolejne wyzwania, gdyż wciąż jest podzielona pomimo podejmowania ekumenicznych wysiłków, stąd przybliżenie właściwego rozumienia roli dialogu międzyreligijnego czy ekumenicznych starań zawarto w licznych

hasłach – takich, jak: anglikanizm, ateizm, buddyzm, hinduizm, islam, judaizm, prawosławie, protestantyzm, sekty i nowe ruchy religijne, tradycyjne religie Afryki.

Trudno nie zauważyć tak wielkiego otwarcia Jana Pawła II na drugiego człowieka, i to niezależnie od jego wyznania, narodowości czy światopoglądu. Wszelkie działania na rzecz dialogu – chociażby Światowy Dzień Modlitwy o Pokój w Asyżu w 2002 roku, do uczestnictwa w którym zaprosił przedstawiciele religii świata – wskazują, jak wielką nadzieję żywił papież, mając na uwadze godność każdego człowieka, którego trzeba nieustannie chronić przed mechanizmami destrukcji i cywilizacją śmierci. Odpowiedzią na świadectwo życia papieża w dialogu i szacunku do każdej osoby było przybycie ogromnej rzeszy przedstawicieli różnych wyznań i religii świata na uroczystości pogrzebowe Jana Pawła II. Trud dialogu i ekumenizmu zaowocował wspólną modlitwą i pożegnaniem Wielkiego Papieża św. Jana Pawła II. Jest to swego rodzaju testament, który pozostawił Kościołowi, realizując wskazania Vaticanum II.

Wielka encyklopedia nauczania Jana Pawła II jest jedyną na rynku całościową publikacją dotyczącą tych zagadnień i powinna stać się lekturą obowiązkową dla teologów, filozofów, socjologów, polityków, społeczników, a także dla studentów, aby pełniej i lepiej rozumeli nauczanie Kościoła zabierającego głos w różnych moralnych, społecznych i dialogiczno-ekumenicznych kwestiach.